

WSTĘP

Pół wieku temu – 4 sierpnia 1973 r. – rozporządzeniem Rady Ministrów utworzony został Bieszczadzki Park Narodowy. W ówczesnych granicach objął 5 725,47 ha wyższych partii gniazda Tarnicy i Halicza oraz szczytowe partie odosobnionego pasma Połoniny Caryńskiej. Park powstał dzięki rozpoznaniu przyrodniczych walorów Bieszczadów Zachodnich przez naukowców, którzy prowadzili pierwsze badania już w latach pięćdziesiątych XX wieku. Prace zoologa i ekologa Władysława Grodzińskiego oraz briologa Stanisława Lisowskiego zawierały nie tylko cenne dane faunistyczne i florystyczne, lecz także określiły pierwsze projekty granic parku narodowego. Przełom lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ubiegłego wieku był okresem intensywnej naukowej eksploracji terenów przyszłego parku narodowego. Monograficzne opracowania lasów Kazimierza Zarzyckiego, łąk i pastwisk Adama Pałczyńskiego, bioty porostów Kazimierza Głanca i Zygmunta Tobolewskiego, flory roślin naczyniowych Adama Jasiewicza, mchów Stanisława Lisowskiego, mykobioty Stanisława Domańskiego, fauny Zbigniewa Głowacińskiego i Zbigniewa Witkowskiego oraz liczne artykuły naukowe, przynosiły nowe informacje o kolejnych walorach wymagających pilnej ochrony. Szczególnym podsumowaniem badań faunistycznych prowadzonych w Bieszczadach przez kilkudziesięciu zoologów był siedemnasty „bieszczadzki” tom *Fragmenta Faunistica* z 1971 roku, zawierający 21 artykułów dotyczących: dżdżownic, pijawek, pajaków, prostoskrzydłych, koliszek, chrząszczy, galasówek, mrówek, chruścików, muchówek, minogów i ryb. Z Bieszczadów Zachodnich opisano wówczas kilkanaście gatunków bezkręgowców nowych dla nauki, zaś przyszły Park miał chronić miejsca typowe (*loci typici*) – stanowiska zebrania holotypów, czyli osobników wzorcowych dla opisywanego taksonu.

Po utworzeniu Bieszczadzkiego Parku Narodowego jego przyroda była przedmiotem licznych badań dotyczących różnorodnych zagadnień. Wiele z nich posłużyło do doskonalenia systemu i metod ochrony przyrody. Od 1992 do 1996 roku wykonywane były badania i inwentaryzacje terenowe, a następnie prace kameralne, służące opracowaniu pierwszego „Planu ochrony Bieszczadzkiego Parku Narodowego i otuliny”. Podstawą dokumentu były kompleksowe studia nad stanem i dynamiką przyrody ożywionej i nieożywionej, zasobami krajobrazowymi, kulturowymi oraz uwarunkowaniami demograficzno-socjologicznymi. Szczegółowe badania terenowe pozwoliły na wykonanie cennych opracowań kartograficznych i opisowych: gleb, fitocenozy, drzewostanów, flory, fauny, krajobrazu i zasobów kulturowych. Wśród najważniejszych autorów tego kluczowego opracowania przypomnieć należy: Zygmunta Denisiuka, Zbigniewa Głowacińskiego, Romana

Marcinka, Stefana Michalika, Zbigniewa Myczkowskiego, Piotra Patoczkę, Jerzego Pawłowskiego, Krystynę Przybylską, Stefana Skibę, Tomasza Winnickiego i Bogdana Zemanka. Materiały zebrane na potrzeby pierwszego planu ochrony zostały opublikowane w trzynastu tomach Monografii Bieszczadzkich (w kolejnych latach wydano jeszcze trzy tomy).

Od 1993 roku prace naukowe dotyczące Bieszczadów i terenów przyległych publikują „Roczniki Bieszczadzkie”. W ciągu trzydziestu lat w wydawnictwie tym ukazało się kilkaset wartościowych prac, często kluczowych dla poznania Bieszczadów i sąsiadujących terenów Karpat. Są to również materiały bardzo istotne dla decyzji związanych z zarządzaniem i ochroną walorów przyrodniczych w Bieszczadzkim Parku Narodowym. Dyrekcja, jako wydawca tego periodyku, wypełnia w ten sposób ustawowy obowiązek inicjowania i wspierania badań naukowych w zakresie ochrony przyrody (zgodnie z art. 59. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody). Wydawnictwo odgrywa również ogromną rolę w edukacji przyrodniczej prowadzonej przez Bieszczadzki Park Narodowy i inne instytucje, w tym liczne współpracujące z Parkiem placówki dydaktyczne.

Od 2021 roku Roczniki Bieszczadzkie wydawane są wyłącznie w formie elektronicznej (pdf). Chcemy jednak nadal utrzymać dotychczasowy profil i zakres tematyczny czasopisma, uznając, że spełnia ono istotną rolę nie tylko dla funkcjonowania Bieszczadzkiego Parku Narodowego i badań regionalnych, lecz także dla ochrony przyrody i zrównoważonego rozwoju tej części Polski oraz sąsiadujących terenów Słowacji, Ukrainy, a także innych krajów karpaccich. Roczniki Bieszczadzkie, zgodnie z preambułą Konwencji Karpackiej, rozwijają i promują wiedzę o tym, że: *„Karpaty są unikalnym naturalnym skarbem o wyjątkowym pięknie i wartości przyrodniczej, ważną ostoją różnorodności biologicznej, obszarem źródłiskowym głównych rzek, istotnym siedliskiem i ostoją dla wielu zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz największym w Europie obszarem lasów pierwotnych, a także ... stanowią istotne środowisko przyrodnicze, gospodarcze, kulturowe, rekreacyjne oraz środowisko życia w sercu Europy, dzielone przez wielu ludzi i wiele państw”*.